

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA

KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

W. Gwiazdowski

Nr 27 (256)

R. VIII: 2010

Data odczytu: 22.9.2010

Data wydania: 22.9.2010

Wiesław Nosowski, dr inż.
Politechnika Warszawska

816. spotkanie

Zaczynałem w Grudziądzu...

Prof. Władysław Gwiazdowski (1907-1963)

Urodził się dnia 18 kwietnia 1907 roku w Aleksandrowie Pogranicznym (od 1919 r. Kujańskim) w rodzinie drobnego rzemieślnika – wikliniarza.

W roku 1922 ukończył 7 klas szkoły powszechnej w Aleksandrowie. Potem przez rok uczęszczał do miejscowego Gimnazjum Humanistycznego Polskiej Macierzy Szkolnej. Od września 1923 r. rozpoczął naukę w Państwowej Szkole Budowy Maszyn w Grudziądzu. Podstawowym zadaniem szkoły w tym czasie było zapewnienie uczniom wykształcenia zawodowego. W tej postaci szkoła istniała do I wojny światowej. Od października 1920 roku przystąpiono do prac związanych z jej reaktywacją. Funkcja dyrektora szkoły została powierzona inż. Edwardowi Herzbergowi. Szkoła została ponownie otwarta w lutym 1921 r. Inż. Edward Herzberg już w tym czasie był autorem kilku publikacji technicznych, m. in.: *Obrabiarki do metali. Podręcznik dla szkół technicznych* (1917) i *Zarys technologii metali* (1920, 1921).

W trakcie nauki W. Gwiazdowski odbył praktyki przemysłowe w Zakładach Przemysłowych Herzfeld i Victoriuss oraz w Zjednoczonych Fabrykach Maszyn „Unia” w Grudziądzu, a także w Fabryce Obrabiarek „Raboma” w Berlinie. Utrzymywał się wykonując prace kreślarskie, także do kolejnych publikacji inż. Herzberga: *Zarys wiadomości o metalach* (1928) oraz *Obrabiarki i narzędzia do metali: podręcznik dla szkół technicznych* (T.1, 1929). Po zdaniu egzaminu końcowego uzyskał w dniu 13.09.1927 r. tytuł „Technik – Mechanik”.

Po ukończeniu nauki pracował w swojej macierzystej szkole w latach 1927–30 jako asystent prof. inż. E. Herzberga, specjalizując się u boku swojego mistrza w dziedzinie obrabiarek. W tym czasie rozwinęły się w nim rozbudzone jeszcze w okresie nauki w szkole zainteresowania pracą dydaktyczną. W latach 1928 – 1930 nauczał w Szkole Doksztalczącej działającej w ramach Szkoły Budowy Maszyn. Praca pod kierunkiem prof. Herzberga, której oddał się „z umiłowaniem”, rozwinęła w nim także zainteresowania naukowe.

Zdobyta w szkole wiedza, przejęte od mistrza metody pracy naukowej i sumienność, stanowiły solidne fundamenty dla jego dalszej kariery. Praca asystenta w Grudziądzu - poza częścią dydaktyczną – obejmowała także opracowywanie materiałów i rysunków do kolejnych dwóch tomów książki prof. Herzberga *Obrabiarki i narzędzia do metali*.

W okresie tym W. Gwiazdowski prowadził ponadto wykłady z podstaw obróbki metali na półrocznych kursach dla metalowców, organizowanych przez Izbę Rzemieślniczą w Grudziądzu. W roku 1929 brał udział wraz z prof. Herzbergiem w organizacji działu szkolenia zawodowego na Powszechnej Wystawie Krajowej (PeWuKa) w Poznaniu.

Praca w szkole nie przerwała jego współpracy z fabryką maszyn rolniczych „Unia”. Jednocześnie przygotowywał się do egzaminu dojrzałości na poziomie gimnazjum ogólnokształ-

ącego, co umożliwiłoby mu podjęcie studiów wyższych. Do podjęcia studiów politechnicznych usilnie zachęcał go prof. Herzberg. W lutym 1930 r., pracując cały czas zawodowo i utrzymując się samodzielnie, zdał, jako ekstern, egzamin maturalny.

Od października 1930 r. rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Warszawskiej. Jego nauczycielami było wielu wybitnych naukowców, m. in.: K. Gierdziejewski, M. Wolfke, W. Pogorzelski, B. Tołłoczko.

W trakcie studiów odbył praktyki w Wytwórni Amunicji Nr 1 w Warszawie, w Państwowych Zakładach Inżynierii Fabryka Metalurgiczna „Ursus”, w Państwowych Zakładach Inżynierii - Fabryka Metalurgiczna Czechowice. Jednocześnie był zatrudniony jako technik - konstruktor działu technologicznego w Instytucie Technicznym Uzbrojenia w Warszawie.

W roku 1932 rozpoczął etatową pracę w Wytwórni Amunicji Nr 1 na stanowiskach od technika do kierownika Biura Technologicznego. W wytwórni pracował do wybuchu wojny.

Obciążenie pracą zawodową spowodowało, że studia na Politechnice Warszawskiej ukończył w grudniu 1937 r., uzyskując tytuł inżyniera – mechanika ze specjalnością w dziedzinie obróbki metali. Promotorem jego pracy dyplomowej był prof. S. Płużański.

Od 1938 r. datuje się początek działalności W. Gwiazdowskiego w prasie technicznej. Rozpoczął w czasopiśmie technicznym „Mechanik”. Do wojny 1939 r. prowadził tam dział obróbki skrawaniem i obrabiarek. W roku 1938 został wykładowcą obróbki metali i obrabiarek oraz części maszyn na kursach Towarzystwa Kursów Technicznych (TKT) w Warszawie.

Po agresji niemieckiej na Polskę opuścił na krótko Warszawę, by wrócić w końcu roku 1939. Kontynuował pracę jako wykładowca w TKT. Po likwidacji kursów w 1940 r. pracował aż do wybuchu Powstania Warszawskiego jako wykładowca obrabiarek do metali oraz części maszyn w Państwowej Szkole Budowy Maszyn II stopnia w Warszawie. W czasie okupacji pracował też w kilku prywatnych zakładach: Fabryka Maszyn i Odlewnia B-cia Geisler, Okolski i Patschke, Wytwórnia Obrabiarek L. Cytling, Warsztaty Mechaniczne inż. Z. Ra-packi.

Podczas Powstania Warszawskiego przebywał w Warszawie. Po kapitulacji powstania w październiku 1944 r. odbył tułaczkę po różnych miejscowościach w kraju, zatrzymując się w Krakowie. Tutaj nawiązał kontakt z prof. Witoldem Biernawskim. Współpracował z nim przy organizacji Zakładu Mechanicznej Obróbki Materiałów w Politechnice Śląskiej.

Od listopada 1945 r., mieszkając w Krakowie, został zatrudniony jako nauczyciel obróbki metali i obrabiarek w Szkole Inżynierskiej im. H. Wawelberga i S. Rotwanda w Warszawie. Do stolicy wrócił na stałe w styczniu 1946 r. Został zastępcą dyrektora i kierownikiem Wydziału Mechanicznego Liceum dla Dorosłych TKT. Rozpoczął też działalność w Polskim Komitecie Normalizacyjnym jako sekretarz naukowy Komisji Techniki Warsztatowej oraz przewodniczący Podkomisji Norm Podstawowych z dziedziny obrabiarek i ich wyposażenia oraz narzędzi.

Wznowił również działalność w „Mechaniku”, gdzie prowadził dział obróbki skrawaniem, obrabiarek i narzędzi oraz zorganizował od podstaw dział normalizacyjny. Od września 1949 r. został wykładowcą w Wieczorowej Szkole Inżynierskiej.

W roku 1951 był wiceprzewodniczącym komisji przygotowującej połączenie Szkoły Inżynierskiej im. H. Wawelberga i S. Rotwanda z Politechniką Warszawską. Szkoła została włączona do Wydziału Mechanicznego Technologicznego. W. Gwiazdowski został, pracując w katedrze Eksploatacji Obrabiarek, jego pierwszym dziekanem. W latach 1952-56 pełnił funkcję dziekana wydziału. Od roku 1953 brał udział w pracach Sekcji Ogólnych Podstaw Technologii Budowy Maszyn Polskiej Akademii Nauk. W 1955 r. otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego.

Po wypełnieniu absorbującej funkcji dziekana wrócił do przerwanych prac z zakresu kinematyki obrabiarek do złożonych powierzchni. W dziedzinie tej, uprawianej wówczas zaledwie przez kilku badaczy w skali światowej, wniósł oryginalny wkład naukowy.

Profesor Władysław Gwiazdowski zmarł w dniu 18.01.1963 r. Został pochowany na Starym Cmentarzu Powązkowskim, kwatera „Wprost 283-1-15”. W pamięci współpracowników i studentów pozostał jako znakomity naukowiec, praktyk i dydaktyk. W pracy dydaktycznej często nawiązywał do własnych badań popartych doświadczeniem, które stale wzbogacał utrzymując kontakt z przemysłem.

Wśród działalności na wielu polach szczególne znaczenie ma wkład Profesora w kształcenie młodzieży technicznej.

Przez 28 lat pracy dydaktycznej wykształcił około 4000 techników, inżynierów i magistrów inżynierów technologów, którzy przedmioty prowadzone przez Profesora uważali za podstawowe w swych studiach.

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, KMDG. Logo KMDG wykonał Grzegorz Rygielski.